

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Symbolica E Fabularum Umbris In Veritatis Lucem
Varia Ervditione Noviter evoluta**

Pexenfelder, Michael

Monachii, 1675

Ethicè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68709)

SYMBOLVM XLIX.

Acheloï Copiæ Cornu.

9. *Metamorph.*

Ethicè.

1. Jactantia militaris sordet. 2. Audacia temeraria & timida. Item sophista vel hæreticus. 3. Pugnandum seu vi, seu dolo. 4. Flaviorum utilitas. 5. Copiæ Cornu, Virtutis præmium.

DEjanira Oenei regis Ætolia filia, Meleagri soror, omnes sui temporis virgines, formæ ac virtutis dignitate præcedebat. Cuius nuptias cum multi illustres proci ambirent, duo præ cæteris fortitudinis & famæ gloria insignes illam in matrimonium petierunt Achelous & Hercules. Ille parentes habuit *Oceanum & terram*, hic ipsum Jovem. Oeneus cum difficilem cerneret optionem, voluit rem committere certamini, illumque se generum esse dicturum affirmavit, qui alterum luctâ vicisset. Nec mora; congregiuntur ambo luctatores, non minus arte, quam robore & pertinacia valentes. Hæret pedi pes, pectus pectori, brachia brachiis; sudore fluunt artus, & crebro anhelitu concutiuntur. Uterque certus non cedere. Summus in eo conatus, ut alter alterum (erant enim nudi, ceromate inuncti) apprehendat, & prosternat. Dixisset duos tauros infestis cornibus concurrere, spectante armento & pavente. Hercules ubi amplectentis se Acheloï brachia excussit, maximo eum nisu in terram detraxit, jacentisque cervicem arripiens, elisurus erat, nisi Achelous ad consuetas artes seu præstigias conversus, subito in anguem se mutasset, & sinuosis flexibus extricasset. Minas trifurcâ linguâ vibratas risit Alcides, ut qui in cunis ipsis serpentes compressisset. Injicit anguineo collo vincula, suffocassetque, nisi adversarius sic quoque victus induta ferocis tauri forma in Herculem incurrisset. Sed non feliciori successu. Eversus enim & humi provolutus in bove latens antagonista, dum sese ad nova prælia erigere nititur, cornu alterum victoris, manu revulsum, fractumque amisit. Sustulerunt illud Naiades (Nymphæ fontium & fluminum) variisque repletum fructibus, *Copia*, fertilitatis Deæ, dicarunt. Inde Nympharum una Herculi

culi victori, spectatoribusque certaminis, inter quos Theseus & Pirithous, & praevidite cornu mensas secundas apposuit. Achelous truncato cornu jam modestior & nativam iam formam reversus (fluvium scilicet) sub undas in domicilium suum se retulit, inhonori capitis foeditatem corona salignâ, aut arundinea occultaturus.

Ethica.

I. (a) Acheloo convitijs magis, quam viribus Herculem provocanti, respondit heros:

----- melior mihi dextera lingua:

Dummodo pugnando superem; tu vince loquendo.

Rectè, & fortiter. Sic etiam Turnus respondit Dranci, homini gloriabundo, & cœlum armis territanti. II. Æneid.

Larga quidem semper, Drance, tibi copia fandi;

Tum, cum bella manus poscunt, patribusque vocatis

Primus ades: sed non replenda est curia verbis,

Quæ tutò tibi magna volant.

Et ibidem. ----- tibi Mavors

Ventosa in lingua, pedibusque fugacibus istis.

Suida *ἀγὼς*. Mars, dicitur *ἀπὸ τοῦ ἰσθμῶς* dico. Et à privante: id est, sine dièti. In bello namque opus est factis, non verbis. Inde Homerus. 16. Iliad.

ἢ τι κερὶ μῆδον ὀφείδειν, ἀλλὰ μάχεσθαι

Nihil opus est verba augere, sed pugnare.

Unde laus illa Jugurthæ apud Sallustium: *Plurimum facere, & minimum ipse de se loqui*, scilicet solebat. Nihil odiosius præsertim in milite, quam lingua ostentatrix, juxta veterem jambum:

Bellator ore, re ferè ignavum pecus.

Talis fuit Thraso, miles ille gloriosus Pyropogopolinices apud Plautum, qui gloriabatur clypeum se gestare sole clariorem: qui totas regiones uno diffabat spiritu: qui lancea perforabat cœlum, & sidera in pallorem ac metum dabat. Ita tumentem, magis etiam inflavit Artotrogus parasitus; adeò ut ad auram à Sycophanta factam, os atque nares instar bubali diduceret Pyropogopolinices. Non absimilis huic jactatori miles ille, qui rogatus à Duce genus & originem: Bellona, inquit, me genuit: Mars lustravit infantem: victoria nutrix fovit si-

nu:

(a) *laçantia militaris sordet.*

nu: cadentem de matre clypeo excepit; vix auras traxi, & jam vagitum, allisi umbonibus. Vah thraſonicè. Qui ſapit, heroëm ostendet potiùs provocatus, quàm ut jactet illaudatus. Acheloo cornua ſuperbiùs efferenti, decuſſit Hercules, docuitque Martem in manu, non in lingua geſtandum.

II. (b) Hic nota, cum audacia ſæpius contumeliòſam & jactabundam linguam eſſe conjunctam; audaciam verò oriri vel ex inſcitia & ſtupiditate, ut quis virium ſuarum debilitatem aut præſentis periculi magnitudinem non cognoſcat; vel ex faſtu, quò alios ferociter deſpicit, quaſi nulla ratione ſibi pares, vel ex inani gloriæ cupiditate, cum quis neſcio cuius leviuſculæ auræ rumoribus excitatus ad ſtipendium vanitatis promendum, vitæ amorem calcat, & falſò fortitudinis nomen ac exiſtimationem aucupatur, cum tamen intus timoribus agatur. Ariſtoteles *Ἐξοδελον*, id eſt, audaciam timidam vocat; talis enim antequam res urgeat, præproperus eſt & inſolens; in pugna verò tardior; cum contra viri fortes initio ſeduli ſint, & in iſtis factis acres & celeres; cuius rei exemplum neſcio an expreſſius reperias, quàm Xerxis Perſarum regis, qui primus in fuga ſemper fuit; ſicubi verò metus abeſſet, inflatus adeò, quaſi naturæ dominus, ante belli experimentum montes in planum deduceret, convexa vallium æquaret, & maria pontibus ſterneret. Timiditatis eius, quòd Valerius teſtatur, Iepus erat ſignum, equæ partu editus tunc, cum adverſus Græcos innumerabilem exercitum duceret, mare claſſibus, terram pedeſtribus copiis operiret, unaque denique ſcaphâ turpiter ſalutem in fuga quæreret. lib. I. c. 77. Adde multis temeritatem & Acheloi cornua fiducia artis magicæ creſcere, qua præſidentes ſperant ſe adverſus omnium telorum icſtus, induratos & invulneratos fore, exemplo Acheloi ſpecie ſerpentis è manibus Herculis elabentis, & repente taurum induentis. Sed fruſtra. Superbiam & ferociam egregiè domuit antagoniſta, dum fracto deformem & lacerum cornu ſpectantibus riſum ac ludibrium fecit. Thraſonicam Acheloi oſtentationem ſatis illa declarant:

----- Dominum me cernis aquarum.

Sarcaſmos verò & criminationem:

Jupiter aut falſus pater eſt: aut crimine verus.

Exprobrando ſcilicet Alcidi natales ſuos. Vbi vides genium expreſſum hominis ſtolidè ferocientis; ſed ubi vires adverſarij expertus eſt, effugium à timore & anguinea lubricitate petentis, terræque irrepentis.

Per

(b) Audacia temeraria & timida.

Per Acheloi serpentinam & taurinam formam, exprimitur quoque doctus Sophista, aut hæreticus, qui virus pestilentis doctrinæ jam instar serpentis sub SS. Scripturæ malè corruptæ volumine clàm illabendo insinuat in animos; jam convitiis, contumeliis, seditionibus, armis debacchando in Religionem Orthodoxam, conatur omnibus modis impugnare veritatem, quæ per Herculem designatur, *nulli cedentem*, & tam adversus *Serpentis* insidias, quàm feroces tauri incursus prævalentem.

III. (c) Achelous robore, & vera virtute victus, ad artes suas dilabatur. Pingit nobis versuti Ducis ingenium: qui ubi se aperta vi & armis hosti parem esse non posse videt, clanculariis technis, insidiis, & Strategematis illum aggreditur. Sic Annibal, postquam suis se artibus à Fabio petito vidit, minùs sperare cœpit de felici belli exitu, referente Livio. Sic Jugurtha callidis ferè consiliis & frustrationibus Romana elusit arma, narrante Sallustio. Contrà, Hercules semper indutus legitur pelle *Leonina*, nunquam autem *Vulpina* aut *Serpentina*. Vera enim virtute & fortitudine, apertoque Marte adortus hostes, superavit eos. Sic Alexander magnus suadentibus Ducibus, ut Darij exercitum, discordem moribus & linguis, intempesta nocte opprimeret, respondens, latrunculorum, inquit, & furum ista solertia est: quippe illorum votum unicuique est, fallere. Meæ verò gloriæ semper aut absentiam Darii, aut angustias locorum, aut furtum noctis obstare non patiar. Palàm luce aggredi certum est. Malo me fortunæ poeniteat, quàm victoriæ pudeat. Curt. lib. 4. Negari tamen non potest, locum esse in bello callidis consiliis, & artibus; adeoque Duci militari aliquando *Serpentis* astu, juxta exemplum Acheloi utendum: dextrè sustinendo hostem elabendum esse, subterfugia quærenda, impressiones & aggressiones validiores variis flexibus eludendos: aliquando aperta fronte decertandum, & instar *tauri* in adversas acies incurrendum. Poëtæ dictum est.

— Dolus an virtus, quis in hoste requirat?

Assentitur sacrorum antistes Augustinus in Quæst. super Josue c. 10. *Cum justum bellum suscipitur, ut aperte pugnet quis, aut ex insidiis, nihil ad justitiam interest.* Taurorum est, cornibus solùm fidere. Consilium, latebra, nox, flumina, silvæ, colles, venti bella juvant. In omnem eventum Duces quidam præparati, fortunam in potestatem habuere; territi exultaverunt; pressi terruerunt. Serpentis calliditatem, taurinæ ferociæ junxit Annibal, quando à Romanis in actum redactus, boum cornibus fascēs virgarum, atque arida sarmenta præligavit, primasque sub noctis tenebras,

M m

cornu-

(c) *Pugnandum Marte aperto, & Strategematis.*

cornibus accensis furentes boves, super saltus ab hoste infessos egit, latèque terrorem ac fugam spargendo, sibi viam effugiendi aperuit. Liv. lib. 22. Rectè tamen monet Florus lib. 1. c. 12. Eam vir sanctus & sapiens sciet veram esse victoriam, quæ salvâ fide & integra dignitate parabitur. Nam contra pacta & fœdera fraudem quis probet? quis item vilem aliquam & abjectam? ut si quis hostem veneno tollat, aut ciàm immisso, emptoque percussore?

IV. (d) Achelous & alii fluvii tauris similes effinguntur, quoniam vel cum impetu irrumpentes, tauris similem edant mugitum: vel quia circa ripas fluminum tauri mugire uberiora ob pascua audiantur. Achelous etiam draconis sive serpentis figuram assumpsit, quia & ipse, & amnes alii sinuoso deferuntur cursu. Acheloum temerè & cum impetu per Ætoliam ruentem, agròsque infestantem, Hercules aggeribus & aquæ ductibus cœrcuit & extenuavit, unde dictus est fluvio taurinum cornu defregisse; vel juxta alios, Acheloum geminis alveis labentem, alterum eorum vertit aliò, & sic plurimos Ætolis asseruit agros, omni fructuum genere fertiles. Et quia magnæ commoditates hauriuntur è fluvii, præsertim navigabilibus, Cornucopia, seu copiarum cornu, variorum Autumni fructuum ferax, felicitatis & abundantiarum Symbolum, ex Acheloi cornu exorta fingitur.

V. (e) Neque inane est, quod Nympharum una è Dianæ gynæceo Herculem Victorem velut gratulabunda excepit,

----- totumque tulit prædivite cornu

Autumnum, & mensas, felicia poma, secundas.

It enim *virtuti fortuna comes*, & dulcis est fructus laborum. Hinc hieroglyphicum: Cornu copiarum, affulgente sole, utraque manu, velut in fœdus porrecta, sustinetur. Inscriptio. *Non deficit alter*, id est, nec sol, nec terra deficit ad frugum copiam procreandam, quando nostræ manus non deficiunt junctim sustinendo. Addunt Poëta Herculem peracto certamine palmæque relatâ Acheloi Cornu Dejaniræ sponsæ pro munere nuptiali donasse; quò ostenditur, sudore & fortiter faciendo famam, laudem, felicitatem, velut sponsam domum duci. De sponsis virtute obtentis alibi diximus. Cornu copiarum ex lucta reportatum indicat, Dulcem è bello nasci Pacem, cum Bonis adjunctis, de quibus Poëta Venusinus Epid. carm. fec.

Jam Fides, & Pax: & Honos, Pudorque

Priscus, & neglecta redire virtus

Audet: apparètque beata pleno

Copia Cornu.

(d) *Fluviorum utilitas*, (e) *Copia cornu virtutis præonium*.

M. Per-

M. Perpenna Dux belli Romanus, ut significaret felicissimum orbis imperium esse in pace & abundantia rerum, Cornu-copiae, & caduceum, globo terrae appinxit. Huc alterum pertinet cornu-copiae, seu *Amalthea*, sive haec capra fuerit, sive Nympha Melissi filia, quae lac caprinum Jovi infanti, & in Creta, propter parentis Saturni tyrannidem occultato, praebuisse dicitur. Capra inter sidera relata est; ejus cornu in officii praemium nutrici datum, cum adjecto, ut quidquid optaret, id illi ex eo copia cornu largiter suppullularet, & enasceretur.

Unde disces grati virtutem animi.

SYMBOLVM L.

Bivium Herculis.

Ex Prodicus Philos. Xenophonte 2. Quintil. lib. 9. c. 2. Cic. 1. Offic.

Ethicè.

1. Virtus & voluptas occurrunt homini in bivio. 2. Herculis imitator Scipio. 3. Littera Pythagoræ. y. 4. Ejusdem explicatio. 5. Bivium Litterarum. 6. Adolescentiæ lubrica via. Invitamentum voluptatis. 7. Attende, quam ingrediaris viam à primis annis.

I. **A**ntequam referamus ea, quæ Hercules dedit laertorum robore, fortitudinis specimina, enarranda mentis est excellentia, quæ in ipso etiamnum adolescente eluxit, dum in *Bivio Voluptatis* & virtutis positus, egregiam de se ipso victoriam obtinuit, ac repudiatis vitæ mollioris illecebris, virtutem ad ardua vocantem generoso voluptatis contemptu secutus est. Describit hanc luctam *Prodicus Sophista* Caus, qui Hereulem jam puberem, virilisque gerentem animos duplici in via statuit; & utrique huic (a) *Virtutem, Voluptatemque* tanquam duces praeficit: quarum altera arrogans præcaxque; altera serio vultu, modesto incessu, virili voce, aspectu mansueto, liberali ingenio, corpore munda, oculis verecunda, gestu modesta inducitur: Illa, scilicet *Voluptas*, lasciva, fucata, cultu molli, impudenti obtuta, incomposito gradu, fracto sermone, invitat ad prata, ubi vernantes rident

M m 2

flores.

(a) Virtus & voluptas in bivio se Herculis obiciunt, ille virtutem sequitur.